

EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİNİN BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLARA YANSIMASI BAĞLAMINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

TEACHER'S OPINIONS ON THE REFLECTION OF EQUAL OPPORTUNITY IN EDUCATION TO COMBINED CLASSES

Muhammet POLAT

MEB, polatmuhammet27@hotmail.com; ORCID ID: 0009-0005-2260-5902

Mustafa KUTLU

MEB, mustafakutlu2016@hotmail.com; ORCID ID: 0009-0008-9300-9325

Sevcan KARACA

MEB, sevcanyuksell@gmail.com; ORCID ID: 0009-0009-7051-8503

Neslihan NURAL

MEB, neslihanamuk31@gmail.com; ORCID ID: 0009-0004-4092-7449

Ergün TAŞCI

MEB, erguntasci@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5887-4833

Yılmaz TAŞDEMİR

MEB, yilmaztasdemir44@hotmail.com; ORCID ID: 0000-0002-8956-0797

ÖZET

115

Ülkemiz eğitim sistemi içerisinde var olup fakat planlama aşamasında göz ardı edilen birleştirilmiş sınıflarda fırsat eşitliği üzerinde çalışma yapılmıştır. Birleştirilmiş sınıflarda ders süreleri, öğretmen ve öğrencinin dersi aktif verimli kullanma, ders araç gereçlerindeki dengesizlik gibi nedenler birleştirilmiş sınıflarda eğitim gören öğrencilerin fırsat eşitliği haklarını ihmal etmektedir. Bu çalışmanın amacı öğrencilerin eşit haklar ve eşit imkanlar ışığında eğitim almaları açısından farklı bir bakış açısı geliştirmektir. Ayrıca bundan sonraki araştırmalara ve birleştirilmiş sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerine dayanak oluşturmaktır. Bu çalışmada birleştirilmiş sınıflarda aktif görev yapmış ve yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda tecrübe edinmiş öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılarak problem ve bu problemlere çözüm önerilerine yer verilmiştir. Araştırmada 12 sınıf öğretmenin görüşlerine yer verilmiştir. Bu araştırma mevcut ve güncel bir problemi kendi doğasında derinlemesine incelemenin daha verimli olacağından durum incelemesi yürütülmüştür. Bu araştırmaya en uygun örneklem grubunun amaçlı örneklem olması nedeniyle amaçlı örneklem ile çalışma yapılmıştır. Sonuç olarak birleştirilmiş sınıflarda eğitim alan öğrencilerin müstakil sınıfta eğitim alan öğrencilere göre haksızlığa uğradıklarını, birleştirilmiş sınıflar için hazırlanan ders planı ve ders kitaplarının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Birleştirilmiş sınıflar için öğretmen dağılımının iyileştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, birleştirilmiş sınıf, fırsat ve imkan eşitliği.

ABSTRACT

A study has been carried out on equality of opportunity in multigrade classes, which exist in our country's education system but are ignored in the planning phase. Reasons such as course durations in multigrade classes, active and productive use of the course by the teacher and the student, and the imbalance in the course materials neglect the equal opportunity rights of students studying in multigrade classes. The aim of this study is to develop a different perspective for students to receive education in the light of equal rights and equal opportunities. In addition, it is to form a basis for future research and classroom teachers working in combined classrooms. In this study, the opinions of the classroom teachers who have worked and are doing active duty in multigrade classrooms are included. The problem and solution proposals for these problems were included by using the opinions of teachers who had experience in multigrade classrooms. The views of 12 classroom teachers were included in the study. In this research, a case study was conducted because it would be more productive to examine an existing and current problem in depth in its own nature. Since the most suitable sample group for this research is purposeful sampling, the study was conducted with purposeful sampling. As a result, it is necessary to rearrange the lesson plans and textbooks prepared for the combined classes, that the

students who receive education in multigrade classes are treated unfairly compared to the students who receive education in the detached class. The distribution of teachers for multigrade classes needs to be improved.

Anahtar Kelimeler: Education, integrated classroom, opportunity and equality of opportunity.

1.GİRİŞ

Türkiye, sınırlı kaynaklarına rağmen, eğitim hizmetine erişim ve eğitim kalitesinin iyileştirilmesine yönelik hedeflerini aynı anda yürütmektedir. Eğitim çağındaki nüfusun fazla olması ve hızlı nüfus artışı eğitime ayrılan bütçenin dengeli dağıtılması mümkün olmamaktadır. Söz konusu süreçte Türkiye’de ve dünyada yaşanan krizlerin eğitime ayrılan kaynakları sınırlandırdığı söylenebilir (Turan, 2011). Bu durum beraberinde geçmişten gelen bu sorunları günümüze taşımıştır.

Dünya ve ulusal ekonomide son zamanlarda gerçekleşen durumlar göz önünde bulundurulduğunda (Kurban, 2018), eğitim harcamalarına ayrılan kaynakların artması beklenen bir durumdur. Nitekim bu durum son yıllarda ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı’na ayrılan bütçenin savunma bütçesini geçtiği görülmüştür. Fakat bütçenin artması eğitim örgütlerindeki fırsat eşitliğinin tam olarak sağlamadığı söylenebilir.

Fırsat eşitliği insanların istek, ihtiyaçları ve beklentileri ile form ve şekil alan temel insan hakları konusunda bütün insanların hiç bir ayırım olmadan eşit şekilde yaralanmasıdır (Mercik, 2015). Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi ile gelir, istihdam gibi olanaklar kişinin yaşam koşullarında da değişimlere neden olacağından diğer alanlardaki eşitlik türelerine göre daha elzem hale gelmektedir (İnan ve Demir, 2018).

Yoksulluk ve gelir dağılımındaki eşitsizlik, ekonomik gelişme ve refahın önündeki en önemli engellerden biridir. Bu çerçevede, eşitsizliğin siyaseti çeşitli ve çoğu zaman öngörülemez şekillerde etkileyebileceği tartışılmaktadır. Bu nedenle eşitsizliği azaltmak, toplumun tüm dezavantajlı ve dışlanmış topluluklarında eğitim, sağlık, gelir, yoksulluk ve istihdam gibi eşitsizlik yaratan alanlara odaklanmayı gerektirir (Evcim, Güneş ve Karaalp Orhan, 2019).

Eğitimde eşitlik cinsiyet, yerleşim yeri, siyasi görüş, etnik köken, dil, din veya sosyo-ekonomik durum gözetmeksizin tüm vatandaşlara eğitim hizmeti verilmesi ve bu hizmetlerden en az yararlananlara maksimum düzeyde sağlanmasıdır (Karakütük, 2016). Çeşitli eşitlik türlerinden söz edilir, ancak Batı demokratik geleneklerinde en yaygın kullanılanı fırsat eşitliğidir. Bu tür bir eşitlik, önemli toplumsal konum ve kurumlara sahip olma hakkının herkese ayrıcalıksız olarak verilmesi ve evrensel temellere (başarı ve yetenek başta olmak üzere) dayanması anlamına gelmektedir (Tural, 2002).

Karakütük (2016) eğitimde eşitliğin var olan fırsatların eşit dağılımı olmadığını vurgulamıştır. Çünkü fırsatlar eşit olarak paylaşılsa, daha azına sahip olanlar ile daha fazlasına sahip olanların durumundaki göreceli dengesizlik ortadan kaldırılamaz. Bu nedenle eğitimde eşitlik, eğitimden yararlananlar için eşit eğitim fırsatları şeklinde gerçekleştirilmelidir. Bunu yapmak için, daha az servete sahip olanlara daha fazla fırsat sağlamamız gerekiyor.

Berne ve Stiel’e (1999; aktaran Tural, 2002) göre fırsat eşitliği: Bir öğrencinin başarı düzeyi, motivasyon, azim, çaba, zeka, yetenek gibi kişisel özelliklerle ilgili olmakla birlikte, tüm öğrencilere eşit fırsat ve başarılı olma fırsatı verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda fırsat eşitliği ve eğitimde fırsat eşitliği, tüm vatandaşların kaliteli eğitim hizmetlerinden yararlanmasını sağlamak, herkese yeteneklerine göre gelişme fırsatı vermek ve ekonomik olarak iyi durumda olmayanlara kamunun yardım etmesi anlamına gelmektedir.

Eğitimde eşitlik kavramı adalet ve kapsama olmak üzere iki boyutlu bir kavram olarak

tanımlanmaktadır. Adalet boyutu, cinsiyet, sosyoekonomik durum ve etnik köken gibi bireysel özelliklerin ve sosyal koşulların insanların eğitimine ve başarısına engel olmaması gerektiği anlamına gelir. Kapsama boyutu, herkesin asgari bir eğitim standardı aldığı anlamına gelir (OECD, 2007). Bu bağlamda eğitimde fırsat eşitliğinin artırılmasının adalet ve kapsayıcılık boyutlarının geliştirilmesiyle mümkün olduğu söylenebilir. Eğitim eşitliğini sağlamak için, kişisel ve sosyal koşullar eğitim başarısını ve kaliteli eğitime erişimi engellememelidir. Eğitimde kapsayıcılığın sağlanabilmesi için kişisel ve toplumsal koşullar ne olursa olsun toplumun tüm kesimlerine modern toplumda gerekli olan asgari yeterlilik ve beceriler kazandırılmalıdır (OECD, 2007; Polat, 2014).

Genel olarak, “fırsat eşitliği” terimi literatüre eşit erişim ve kullanma olarak tanımlanır. Eğitimde eşitlik kavramı, özellikle demokratik toplumlarda, bireylerin potansiyellerini ve yeteneklerini keşfetmelerine yardımcı olarak eğitim kaynaklarına eşit erişimi tanımlamak için kullanılmaktadır (Tezcan, 2014). Temel eğitimin kesintisiz olarak sekiz yıla uzatılması, eğitimde eşitsizlik ve ayrımcılığın önlenmesi için önemli bir adım olarak gösterilmiş ve 1970’lerde kararlaştırılmış ancak 1990’ların sonlarına doğru uygulanmıştır. Her vatandaşa temel düzeyde bir eğitim alma fırsatı vermek için temel eğitim eşit ve ayrımcı olmayan yasal güvenceler altına alınmıştır. Sistem başlangıçta sekiz yıl kesintisiz ilköğretimi garanti ediyordu, ancak daha sonra mevcut lise eğitimini de kapsayan kapsamlı bir yeterlilik elde etmek amacıyla sürekli kesintisiz eğitim on iki yıla çıkarılmıştır (Ural, 2013). Böylelikle eğitim hakkından daha uzun süre ve daha fazla insanın faydalanması yasal olarak güvence altına alınmıştır.

Eğitimde eşitlik kavramı, herkesin eğitim hak ve olanaklarından eşit düzeyde yararlanması anlamında genel bir tanım ve içeriği ifade etmektedir. Bu bağlamda eğitimin odak noktası, bireylerin yeteneklerini ve zekalarını daha da geliştirmelerini sağlamaktır. Fırsat eşitliği, örgün eğitimdeki çocuklara felsefe, program ve içerik açısından ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri ve geliştirmeleri için fırsatlar sunarak eğitimin gelişimine katkıda bulunur. Bu durumun farkına varan insanlar sosyal yaşamda kendilerine yer edinen kişiler, zekalarına göre yetenek ve ilgilerine bakmaya başlarlar. Bir toplumdaki aile, sınıf ya da konum gibi toplumsal ve siyasal ilişkilerin bireyin başarısını etkilediği ya da belirlediği durumlarda, o toplumda eğitimde fırsat eşitliği söz konusu olamaz (Doğan 2001).

Eğitimde eşitliğin en temel unsurlarından biri eğitim çıktılarının eşitliği olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2014). Günümüzde eğitim çıktılarında eşitliğin en yaygın kabul gören göstergelerinden biri PISA değerlendirmesinin sonuçlarıdır. PISA, 15 yaşındaki çocukların okuma, fen ve matematik alanlarındaki bilgi ve becerilerini ölçmek için 2000 yılından beri uygulanmakta olan uluslararası bir sınavdır. Bu test OECD tarafından her üç yılda bir yapılmaktadır. Türkiye 2003 yılından beri bu sınava giriyor. Becerileri üç farklı alanda ölçen PISA’da öğrencinin aile durumu, refah düzeyi, eğitim düzeyi, sosyal ve kültürel olanakları gibi sorular da yer alıyor. Bu sorular ile farklı bilgiler elde edilmekte ve elde edilen sonuçlardan farklı sonuçlar çıkarılmaktadır. Her ülke için PISA puanlarının standartlaştırılması, ülkeler arasında karşılaştırma yapılmasına olanak tanır. En sık kullanılan göstergeler ekonomik, sosyal ve kültürel statüdür. Ülkemizde okul çağındaki çocuklar, araştırma yapılan diğer ülkelere göre sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan dezavantajlı durumdadır. Türkiye, -1,46 ile OECD ülkeleri arasında en düşük endeks ortalamasına sahip olup, Vietnam ve Endonezya’dan sonra üçüncü en düşük endeks puanına sahiptir. Ülkemizin eğitim seviyesinin gösterge değerlerin gerisinde olması aileler için çok önemli rol oynuyor. OECD ülkelerinde 13,5 yıl olan ailelerin ortalama okullaşma süresi ülkemizde 8,7 yıl. Bu, 35-45 yaş arası hanelerdeki çocukların eğitimlerine çok daha az dahil olduklarını göstermektedir. Yükseköğretime kayıt son yıllarda hızla artmıştır (Polat, 2014).

Türkiye’deki eğitim eşitsizliğinin ana göstergeleri; kızların eğitime erişimi erkeklerden daha düşüktür, bölgeler arasında eğitim kalitesindeki eşitsizlikler çok fazladır, okul terki ve devamsızlık çok yüksektir ve eğitim seviyelerindeki farklılıklar seyrek nüfuslu ve seyrek nüfuslu olmayan yerler arasında daha yüksek ayrıca kalite açısından da farklı nüfusun fazla olması nedeniyle, okullar

arasında performansta büyük farklılıklar ve öğretmenler arasında büyük kalite farklılıkları vardır (Karakütük, 2016; OECD, 2017; Polat, 2014). Sayılan durumlar eğitimde fırsat ve imkan eşitliği temelinde sorunların varlığını göstermektedir.

Konu ile alakalı çalışmalar incelendiğinde Yalçın (2022) tarafından Türkiye'de eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik politika ve uygulamaların değerlendirilmesi, Demir (2022) tarafından eğitimde fırsat eşitliği konusunda yapılan çalışmaların sistematik derlemesi, Tosun (2021) tarafından eğitimde fırsat eşitliği açısından illerin yaşam ve eğitim indekslerine göre kümelenmesi, Keskiner (2021) tarafından Türkiye'deki vakıf üniversitelerindeki burslu programlar ve yükseköğretimde fırsat eşitliği, Çimen (2021) tarafından eğitimde fırsat eşitliği temelinde okul profillerine yönelik okul avantajları endeksi geliştirme, Çeribaş (2020) tarafından sosyal devlet bağlamında yüksek öğrenim kredi ve burs imkanlarının eğitimde fırsat eşitliğini sağlamadaki rolü, Şanver (2019) tarafından John Rawls'un adil fırsat eşitliği çerçevesinde eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi, Genç (2019) tarafından fırsat eşitliği bağlamında eğitimde teknoloji, Tabak (2017) tarafından Türkiye'de eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin politika önerilerinin incelendiği görülmektedir. Çalışmalar değerlendirildiğinde birleştirilmiş sınıflı okulların eğitimde fırsat ve imkan eşitliği bağlamında ele alındığı çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu durum yapılan çalışmanın alanyazın açısından önemini ortaya çıkardığı söylenebilir.

Bu araştırmada eğitimde fırsat eşitliğinin birleştirilmiş sınıflar bağlamında nasıl olduğu öğretmen görüşlerine göre ortaya çıkarılmıştır. Bu durum alanyazında çok sık rastlanılan bir durum olmayıp, bu araştırmanın alanyazın açısından önemli olduğu söylenebilir.

Bu araştırma bağlamında eğitimde fırsat eşitliğinin birleştirilmiş sınıflar özelinde ortaya çıkarılmış olması, MEB ve ilgili kanun yapıcılarının birleştirilmiş sınıflardaki eksiklikleri göreberek tedbir almalarına olanak sağlayabilir.

Yukarıda yapılan açıklamalar dikkate alındığında eğitimde fırsat eşitliğinin önemi anlaşılmaktadır. Bu araştırma bağlamında eğitimde fırsat eşitliği eğitim ortamlarında dezavantajlı grupta yer aldığı düşünülen birleştirilmiş sınıflar bağlamında nasıl olduğu araştırılmıştır. Bu durum araştırmanın problem durumunun temelini oluşturmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada eğitimde fırsat eşitliğinin birleştirilmiş sınıflara yansımaları bağlamında öğretmen görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. İfade edilen amaç kapsamında araştırmanın alt amaçları şu şekildedir:

- Birleştirilmiş sınıflı okullarda şube ve öğretmen dağılımını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıldır?
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin derse katılım sağlama durumu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıldır?
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenme-öğretme süreçlerinin yürütülmesi eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıldır?
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim zamanının etkili bir şekilde kullanılması durumu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıldır?
- Müstakil sınıfta uygulanan öğretim programı ve ders süresinin birleştirilmiş sınıflarda da uygulanması eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıldır?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan çalışmada nitel bir yaklaşım benimsenmiştir. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada model olarak nitel araştırma modelleri içerisinde bulunan olgu bilim deseni tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim, deseninde amaç bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları belirlemektir. Olgubilim araştırmaları nitel araştırmanın doğasına uygun olarak kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya çıkarmayabilir. Ancak bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel alanyazına hem de uygulamaya önemli katkılar getirebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada bu doğrultuda eğitimde fırsat eşitliğinin birleştirilmiş sınıflara yansması olgusu sınıf öğretmenleri görüşleri açısından derinlemesine tespiti yapılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yolu ile 2022-2023 eğitim-öğretim yılında birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda görev yapan on iki sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Ölçüt örnekleme yöntemi kapsamında örnekleme grubunda yer alan öğretmenler için kriterler şu şekildedir:

- Sınıf Öğretmenliği programı mezunu olmak.
- Birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda görev yapmış olmak.
- Aktif olarak birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda görev yapıyor olmak.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada eğitimde fırsat eşitliğinin birleştirilmiş sınıflara yansması öğretmen görüşleri açısından derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde belirlemek için görüşme formundan yararlanılmıştır. Açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formunun hazırlama aşamaları şu şekildedir:

- İlgili alanyazının taranması
- Taslak görüşme formu sorularının hazırlanması
- Uzman görüşüne sunulması
- Uzman dönütleri sonrasında görüşme formuna son halinin verilmesi
- Pilot uygulama yapılması (2 sınıf öğretmeni ile yapıldı.)
- Pilot uygulama sonrası sorularda küçük düzenlemeler yapılarak görüşme formuna son halinin verilmesi.

Araştırmada uzman görüşü ve pilot uygulama sonrası son şeklini alan görüşme formunda aşağıda belirtilen sorulara yer verilmiştir.

- Birleştirilmiş sınıflı okullarda şube ve öğretmen dağılımını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin derse katılım sağlama durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenme-öğretme süreçlerinin yürütülmesini eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim zamanının etkili bir şekilde kullanılması durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Müstakil sınıfta uygulanan öğretim programı ve ders süresinin birleştirilmiş sınıflarda da uygulanmasını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Birleştirilmiş sınıflar öğretmeni olarak eğitimde fırsat eşitliği bağlamında birleştirilmiş sınıflar açısından sizin eklemek istedikleriniz var mı?

2.4. Araştırma Verilerinin Toplanma Süreci

Araştırmada 2022-2023 eğitim öğretim yılında birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin eğitimde fırsat eşitliğinin birleştirilmiş sınıflara yansımalarına ilişkin görüşlerini derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde belirlemek için hazırlanan görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Hazırlanan görüşme formu gönüllük esasına uygun olarak araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin müsaitlik durumu dikkate alınarak görüşme için randevu saati ayarlanmıştır. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında aşağıdaki aşamalar takip edilmiştir:

- Gönüllü Katılımcıların Tespiti
- Görüşme Zamanının Ayarlanması
- Görüşmelerin Gerçekleştirilmesi
- Görüşme Verilerinin Dökümü
- Görüşme Verilerinin Analizi
- Verilen Raporlanması

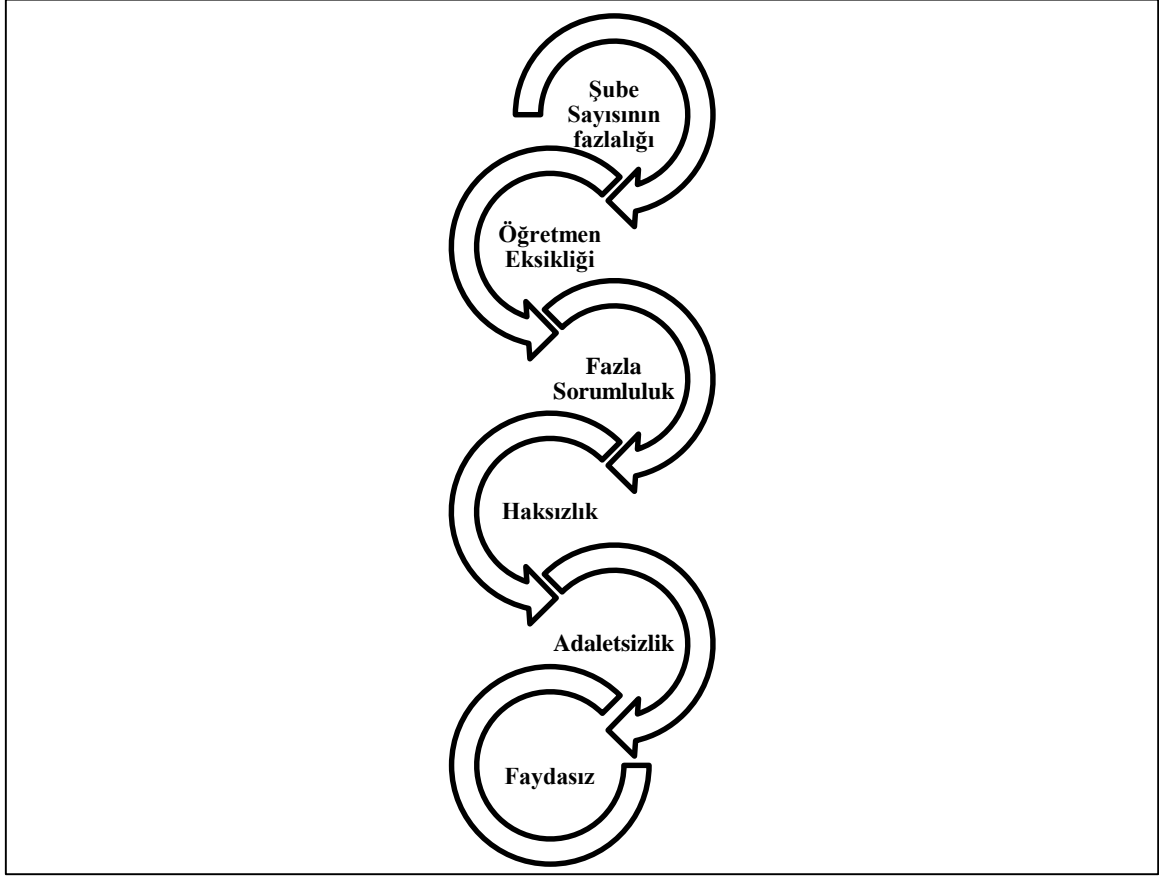
2.5. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmanın görüşme formu ile toplanan verileri içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi sürecinde etik kurallar dikkate alınarak öğretmenlere SÖ1, SÖ2, SÖ3... gibi kodlar verilmiştir. Kodlamalar sonrası öğretmenlerin görüşlerinden temalar ve kodlar oluşturulmuştur. Analiz sürecinde ilk olarak görüşme formu ile toplanan verilerdeki öğretmen görüşleri metin şekline getirilerek kodlama ve temalandırmaya hazır hale getirilmiştir. İkinci aşamada kodlamalar yapılmıştır. Üçüncü aşamada kodlardan temalara ulaşılmıştır. Son aşamada ise elde edilen verilerin raporlanması yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.BULGULAR

3.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın “Birleştirilmiş sınıflı okullarda şube ve öğretmen dağılımını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” birinci görüşme sorusu çerçevesinde öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler sonucu ulaşılan tema ve kodlar şu şekildedir:

Şekil 1. Birinci görüşme sorusuna ilişkin kodlar

Şekil 1’de birleştirilmiş sınıflı okullarda şube ve öğretmen dağılımını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendirildiğine ilişkin öğretmen görüşleri sonucu elde edilen kodlar verilmiştir. Ulaşılan kodlar “Şube ve Öğretmen Dağılımı” teması altında toplanmış olup betimsel analiz verileri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Birinci görüşme sorusu verilerinin betimsel analiz verileri

Tema	Kodlar	f
Şube ve Öğretmen Dağılımı	Şube sayısının fazlalığı	9
	Öğretmen eksikliği	8
	Fazla sorumluluk	8
	Haksızlık	7
	Adaletsizlik	6
	Faydasız	5

Tablo 1’in incelenmesi neticesinde anlaşılacağı gibi araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin “Birleştirilmiş sınıflı okullarda şube ve öğretmen dağılımını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” görüşme sorusuna verdikleri cevaplar “Şube ve Öğretmen Dağılımı” teması altında şu kodlarda toplanmıştır.

- Şube Sayısının fazlalığı
- Öğretmen Eksikliği

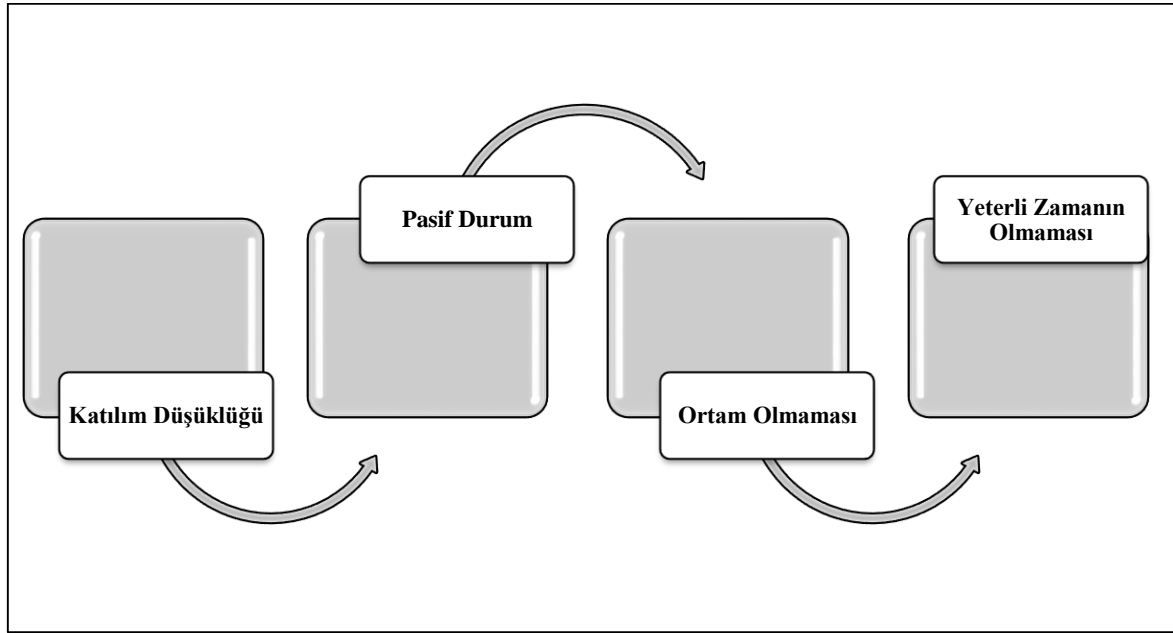
- Fazla Sorumluluk
- Haksızlık
- Adaletsizlik
- Faydasız

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri “Şube ve Öğretmen Dağılımı” temasında şube sayısının fazlalığı, öğretmen eksikliği, fazla sorumluluk, haksızlık, adaletsizlik ve faydasız konularına vurgu yapmışlardır.

Araştırmaya katılım gösteren bir sınıf öğretmeni; “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenlerin sorumlu olduğu sınıf sayısının birden fazla olması gerek öğretmen gerekse de öğrenci açısından eğitimde fırsat eşitliği temelinde zorluklar ve haksızlıklar doğurmaktadır. Örneğin müstakil bir okulda bir öğretmen bir sınıfla ilgilenirken ben birleştirilmiş sınıflı okulda dört sınıfla ilgileniyorum. Bu da doğal olarak bir eşitsizlik oluşturuyor.” (SÖ2) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır. Araştırmaya katılan başka bir sınıf öğretmeni “Şube ve öğretmen sayısı açısından haksız bir durum var. Çünkü bir öğretmen iki veya üç sınıftan sorumlu olduğunda faydasız oluyor. Yani verimli bir öğretmenlik yapamıyor. Bu durumda öğrencilerin eğitimlerinin istenilen seviyeye gelmesinin önünde bir engel oluşturuyor.” (SÖ5) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır.

3.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin derse katılım sağlama durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” ikinci görüşme sorusu çerçevesinde öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler sonucu ulaşılan tema ve kodlar şu şekildedir:

Şekil 2. İkinci görüşme sorusuna ilişkin kodlar

Şekil 2’de birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin derse katılım sağlama durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendirildiğine ilişkin öğretmen görüşleri sonucu elde edilen kodlar verilmiştir. Ulaşılan kodlar “Katılım” teması altında toplanmış olup betimsel analiz verileri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. İkinci görüşme sorusu verilerinin betimsel analiz verileri

Tema	Kodlar	f
Katılım	Katılım düşüklüğü	7
	Pasif durum	6
	Ortam olmaması	5
	Yeterli zamanın olmaması	4

Tablo 2'nin incelenmesi neticesinde anlaşılacağı gibi araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin derse katılım sağlama durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” görüşme sorusuna verdikleri cevaplar “Katılım” teması altında şu kodlarda toplanmıştır.

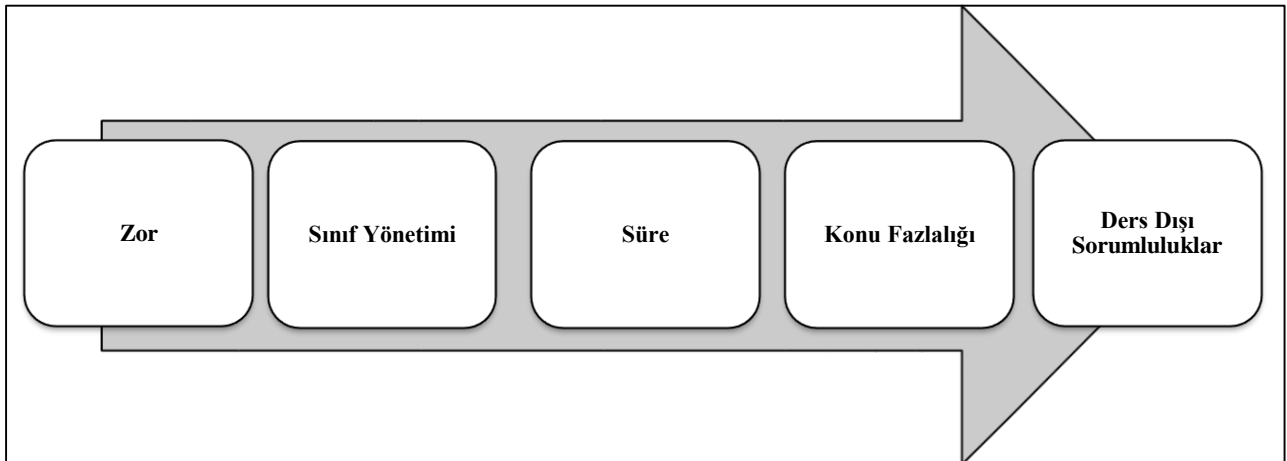
- Katılım Düşüklüğü
- Pasif Durum
- Ortam Olmaması
- Yeterli Zamanın Olmaması

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri “Katılım” temasında katılım düşüklüğü, pasif durum, ortam olmaması ve yeterli zamanın olmaması konularına vurgu yapmışlardır.

Araştırmaya katılım gösteren bir sınıf öğretmeni; “*Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin derse katılım sağlamak müstakil sınıflara göre daha zordur. Çünkü yeterli zaman yoktur. Öğrenciler günün belli kısmını ödevli ders olarak geçirdikleri için derse katılımları düşük kalmaktadır.*” (SÖ3) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır. Araştırmaya katılan başka bir sınıf öğretmeni “*Yeterli zaman olmadığı için öğrenciler çoğu olanaktan yararlanamamakta. Müstakil okullarda sınıfta yalnızca bir sınıf olduğundan öğrenciler derse katılımını sağlamak daha kolaydır. Ama birleştirilmiş sınıflı okulda birden fazla sınıf olduğundan altı saatlik bir günde her sınıfa ortalama bir buçuk ders saati zaman düşmektedir. Böyle bir eşitsizlik ortamından öğrencilerin başarısından, derse aktif katılmalarından bahsetmek zordur. Çünkü fırsatları yoktur.*” (SÖ9) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır.

3.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenme-öğretme süreçlerinin yürütülmesini eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” üçüncü görüşme sorusu çerçevesinde öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler sonucu ulaşılan tema ve kodlar şu şekildedir:

Şekil 3. Üçüncü görüşme sorusuna ilişkin kodlar

Şekil 3'te birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenme-öğretme süreçlerinin yürütülmesini eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendirildiğine ilişkin öğretmen görüşleri sonucu elde edilen kodlar verilmiştir. Ulaşılan kodlar “Öğrenme-öğretme süreçleri” teması altında toplanmış olup betimsel analiz verileri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Üçüncü görüşme sorusu verilerinin betimsel analiz verileri

Tema	Kodlar	f
Öğrenme-öğretme süreçleri	Zor	10
	Sınıf yönetimi	9
	Süre	7
	Konu fazlalığı	6
	Ders dışı sorumluluklar	5

Tablo 3'ün incelenmesi neticesinde anlaşılacağı gibi araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenme-öğretme süreçlerinin yürütülmesini eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” görüşme sorusuna verdikleri cevaplar “Öğrenme-öğretme süreçleri” teması altında şu kodlarda toplanmıştır.

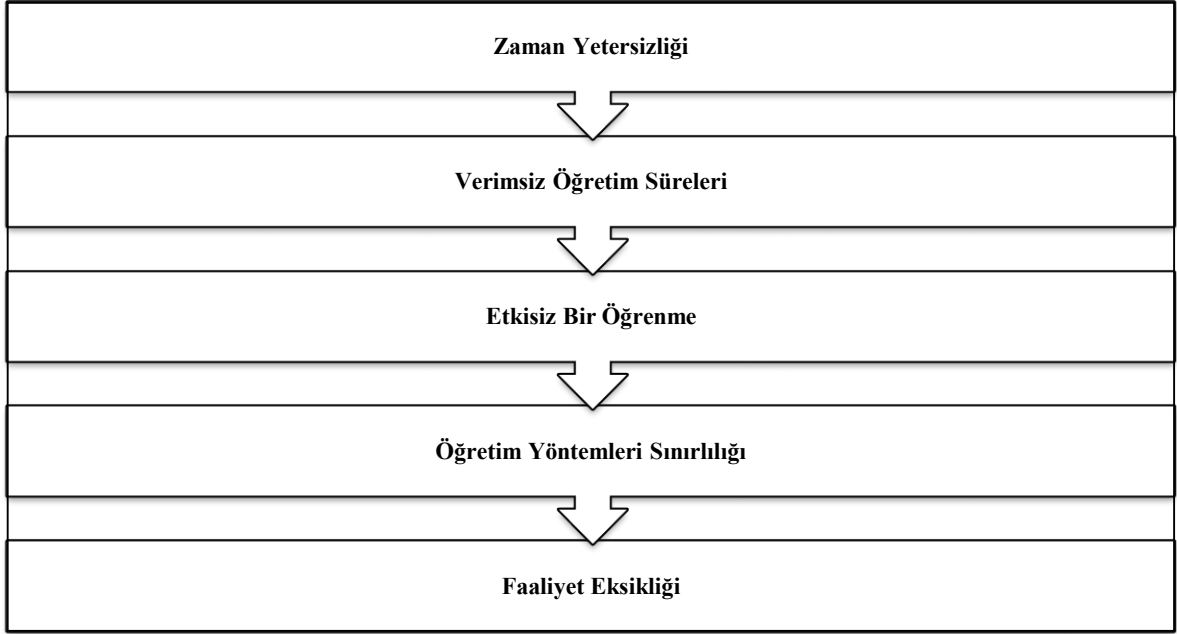
- Zor
- Sınıf Yönetimi
- Süre
- Konu Fazlalığı
- Ders Dışı Sorumluluklar

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri “Öğrenme-Öğretme Süreçleri” temasında zor, sınıf yönetimi, süre, konu fazlalığı ve ders dışı sorumluluklar konularına vurgu yapmışlardır.

Araştırmaya katılım gösteren bir sınıf öğretmeni; “*Bu tarz okullarda öğrenme-öğretme süreçlerini müstakil sınıflı okullara göre yürütmek zordur. Özellikle sınıf yönetimini sağlama konusunda çok sıkıntılar yaşanmakta. Şunu örnek verebilirim. Örneğin ikinci sınıfa ders anlatırken birinci sınıf öğrencisi size bir soru soruyor. Ya da üçüncü sınıfa ödev vermiş seni öğrenci öğretmenim burası nasıldı, doğru mu vs. gibi sorular sorarak ikinci sınıflarla işlenen dersin sürecini zora sokabilmektedir. Bu durumu aşmak birleştirilmiş sınıflı okullarda zordur.*” (SÖ1) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır. Araştırmaya katılan başka bir sınıf öğretmeni “*Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlerin okul yöneticiliği rolü de bulunmaktadır. Müstakil okullara gönderilen resmi evraklardan ve müstakil okullardan istenilen bütün evraklar birleştirilmiş sınıflı okullar için de istenmektedir. Bu yüzden ders dışı sorumluluklar öğrenme süreçleri konusunda eşitsizlikler ortaya çıkarmaktadır. Müstakil okulda okul müdürü ve yardımcısı aynı işi yaparken birleştirilmiş sınıflı okulda bir kişi hem idari işi yapıyor hem de birkaç öğretmenin sorumlu olduğu işi yapmakta.*” (SÖ10) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır.

3.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim zamanının etkili bir şekilde kullanılması durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” dördüncü görüşme sorusu çerçevesinde öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler sonucu ulaşılan tema ve kodlar şu şekildedir:

Şekil 4. Dördüncü görüşme sorusuna ilişkin kodlar

Şekil 4’te birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim zamanının etkili bir şekilde kullanılması durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendirildiğine ilişkin öğretmen görüşleri sonucu elde edilen kodlar verilmiştir. Ulaşılan kodlar “Öğretim Zamanını Etkili Kullanım Durumu” teması altında toplanmış olup betimsel analiz verileri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Dördüncü görüşme sorusu verilerinin betimsel analiz verileri

Tema	Kodlar	f
Öğretim Zamanını Etkili Kullanım Durumu	Zaman yetersizliği	8
	Verimsiz öğretim süreleri	7
	Etkisiz bir öğrenme	6
	Öğretim yöntemleri sınırlılığı	5
	Faaliyet eksikliği	4

Tablo 4’ün incelenmesi neticesinde anlaşılacağı gibi araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim zamanının etkili bir şekilde kullanılması durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” görüşme sorusuna verdikleri cevaplar “Öğretim Zamanını Etkili Kullanım Durumu” teması altında şu kodlarda toplanmıştır.

- Zaman Yetersizliği
- Verimsiz Öğretim Süreleri
- Etkisiz Bir Öğrenme
- Öğretim Yöntemleri Sınırlılığı
- Faaliyet Eksikliği

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri “Öğretim Zamanını Etkili Kullanım Durumu” temasında zaman yetersizliği, verimsiz öğretim süreleri, etkisiz bir öğrenme, öğretim yöntemleri sınırlılığı ve faaliyet eksikliği konularına vurgu yapmışlardır.

Araştırmaya katılım gösteren bir sınıf öğretmeni; “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim zamanının etkili bir şekilde kullanılması durumunda sıkıntılar vardır. Bu sıkıntıların başında zaman yetersizliği gelmektedir. Zaman yeterli olmadığından öğretim zamanını etkili kullanamıyoruz. Verimsiz geçen öğretim durumları yaşanmaktadır.” (SÖ4) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır. Araştırmaya katılan başka bir sınıf öğretmeni “Birleştirilmiş sınıflı okullarda istenilen faaliyetleri yapma konusunda sınırlılıklar vardır. Öğrencilere verilecek öğretim için zaman yetersizliği ders süresi içerisinde bazı faaliyetlerinden vazgeçilmesine neden olmaktadır. Aynı şekilde ders dışında yapılacak çoğu faaliyetten de feragat edilmesine neden olmaktadır. Bunun yanında öğretim yöntemlerini uygulama konusunda da müstakil sınıflara göre eşitsizlik vardır. Öğrenci sayısı bazı öğretim yöntemlerini uygulanması konusunda sorun oluştururken bazen de o öğretim programı için yeterli hazırbulunuşluğu olan öğrenci bulmada sıkıntı yaşanıyor. Çünkü öğretmenle işlenen ders sayısı az olduğu için öğrenciler belli bir seviyenin üzerinde öğrenme yapamamaktalar.” (SÖ11) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır.

3.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın “Müstakil sınıfta uygulanan öğretim programı ve ders süresinin birleştirilmiş sınıflarda da uygulanmasını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” beşinci görüşme sorusu çerçevesinde öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler sonucu ulaşılan tema ve kodlar şu şekildedir:

Şekil 5. Beşinci görüşme sorusuna ilişkin kodlar

Şekil 5’te müstakil sınıfta uygulanan öğretim programı ve ders süresinin birleştirilmiş sınıflarda da uygulanmasını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendirildiğine ilişkin öğretmen görüşleri sonucu elde edilen kodlar verilmiştir. Ulaşılan kodlar “Öğretim Programı ve Ders Süreleri” teması altında toplanmış olup betimsel analiz verileri Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Beşinci görüşme sorusu verilerinin betimsel analiz verileri

Tema	Kodlar	f
Öğretim Programı ve Ders Süreleri	Doğru bir uygulama değil.	12
	Öğretim programı	10
	Ders süreleri	9
	Öğretim günü süresi	8
	Ders içerikleri	7

Tablo 5'in incelenmesi neticesinde anlaşılacağı gibi araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin "Müstakil sınıfta uygulanan öğretim programı ve ders süresinin birleştirilmiş sınıflarda da uygulanmasını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?" görüşme sorusuna verdikleri cevaplar "Öğretim Zamanını Etkili Kullanım Durumu" teması altında şu kodlarda toplanmıştır.

- Doğru Bir Uygulama Değil
- Öğretim Programı Farklı Olmalı
- Ders Süreleri Farklı Olmalı
- Öğretim Günü Süresi Farklı Olmalı
- Ders İçerikleri Farklı Olmalı

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri "Öğretim Programı ve Ders Süreleri" temasında doğru bir uygulama değil, öğretim programı farklı olmalı, ders süreleri farklı olmalı, öğretim günü süresi farklı olmalı ve ders içerikleri farklı olmalı konularına vurgu yapmışlardır.

Araştırmaya katılım gösteren bir sınıf öğretmeni; "Müstakil sınıflarla birleştirilmiş sınıflı okulların öğretim programı ve ders sürelerinin aynı olması doğru bir uygulama değil. Çünkü öğretmen aynı sürede aynı ders kitabını ve aynı programı uygulama olanağı yoktur. Bunun için birleştirilmiş sınıflı okullarda ders süreleri ve öğretim programları aynı olmamalıdır." (SÖ6) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır. Araştırmaya katılan başka bir sınıf öğretmeni "Birleştirilmiş sınıflı okullarda ders içerikleri müstakil sınıflı okullara göre farklı olmalıdır. Çünkü aynı fırsatlara sahip okullar değil. Öğretim gün süreleri yani yıllık okula geline gün sayısı da farklı olmalı. Aynı süre olmamalı. Çünkü öğretmene birleştirilmiş sınıflı okullarda daha fazla ihtiyaç vardır." (SÖ8) diyerek kendi görüşünü açıklamıştır.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada sınıf öğretmenleri ile "Birleştirilmiş sınıflı okullarda şube ve öğretmen dağılımını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?" görüşme sorusu bağlamında yapılan görüşmeler neticesinde "Şube ve Öğretmen Dağılımı" temasına ulaşılmıştır. Belirlenen temada öğretmenlerin verdikleri yanıtlar "şube sayısının fazlalığı", "öğretmen eksikliği", "fazla sorumluluk", "haksızlık", "adaletsizlik" ve "faydasız" konularında yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenlerin sorumlu olduğu sınıf sayısının birden fazla olması gerek öğretmen gerekse de öğrenci açısından eğitimde fırsat eşitliği temelinde zorluklar ve haksızlıklar doğurduklarına vurgu yapmışlardır. Örneğin müstakil bir okulda bir öğretmen bir sınıfla ilgilenirken birleştirilmiş sınıflı okulda birden fazla sınıfla ilgilendiklerini bu durumun da doğal olarak bir eşitsizlik oluşturduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Bunun yanında araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri şube ve öğretmen sayısı açısından haksız bir durumun olduğu, bir öğretmen iki veya üç sınıftan sorumlu olmasının faydasız

bir öğrenme durumu oluşturduğuna değindikleri belirlenmiştir. Bu durumda öğrencilerin eğitimlerinin istenilen seviyeye gelmesinin önünde bir engel oluşturduğu öğretmen görüşlerinden yola çıkılarak belirlenmiştir.

Araştırmada sınıf öğretmenleri ile “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin derse katılım sağlama durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” görüşme sorusu bağlamında yapılan görüşmeler neticesinde “Katılım” temasına ulaşılmıştır. Belirlenen temada öğretmenlerin verdikleri yanıtlar “katılım düşüklüğü”, “pasif durum”, “ortam olmaması” ve “yeterli zamanın olmaması” konularında yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin derse katılımını sağlamanın müstakil sınıflara okullara göre daha zor olduğuna vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Bu durumu yeterli zamanın olmamasına bağlandığı, öğrenciler günün belli kısmını ödevli ders olarak geçirdiklerinden derse katılımının düşük kaldığını ön plana çıkarmışlardır. Ayrıca araştırmada sınıf öğretmenleri yeterli zaman olmadığı için öğrencilerin çoğu olanaktan yararlanamadığına vurgu yaptıkları saptanmıştır. Müstakil okullarda sınıfta yalnızca bir sınıf olduğundan öğrenciler derse katılımını sağlamanın daha kolay olduğunu, fakat birleştirilmiş sınıflı okulda birden fazla sınıf olduğundan altı saatlik bir günde her sınıfa ortalama bir buçuk ders saati zaman düştüğünden eşitsiz bir ortamın oluştuğunu bu durumun da öğrencilerin başarısını olumsuz etkilediğine değindikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada sınıf öğretmenleri ile “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenme-öğretme süreçlerinin yürütülmesini eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” görüşme sorusu bağlamında yapılan görüşmeler neticesinde “Öğrenme-Öğretme Süreçleri” temasına ulaşılmıştır. Belirlenen temada öğretmenlerin verdikleri yanıtlar “zor”, “sınıf yönetimi”, “süre”, “konu fazlalığı” ve “ders dışı sorumluluklar” konularında yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenme-öğretme süreçlerini müstakil sınıflı okullara göre yürütmenin zor olduğunu vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Özellikle sınıf yönetimini sağlama konusunda çok sıkıntılar yaşadıkları belirlenmiştir. Bunun yanında araştırmada sınıf öğretmenleri birleştirilmiş sınıflı okullarda okul yöneticiliği rolünün de öğretmenler üzerinde olmasının da çeşitli eşitsizlikler yarattığına vurgu yapmışlardır. Müstakil okullara gönderilen resmi evraklardan ve müstakil okullardan istenilen bütün evrakların birleştirilmiş sınıflı okullardan da istenmesinin gerek personel gerekse de zaman açısından sıkıntılı olan birleştirilmiş sınıflı okullarda ek sorumluluklar getirdiğine vurgu yapmışlardır.

Araştırmada sınıf öğretmenleri ile “Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim zamanının etkili bir şekilde kullanılması durumunu eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” görüşme sorusu bağlamında yapılan görüşmeler neticesinde “Öğretim Zamanını Etkili Kullanım Durumu” temasına ulaşılmıştır. Belirlenen temada öğretmenlerin verdikleri yanıtlar “zaman yetersizliği”, “verimsiz öğretim süreleri”, “etkisiz bir öğrenme”, “öğretim yöntemleri sınırlılığı” ve “faaliyet eksikliği” konularında yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim zamanının etkili bir şekilde kullanılması ile alakalı sıkıntılar olduğunu bildirdikleri saptanmıştır. Bu sıkıntılarının başında zaman yetersizliği geldiğini ifade etmişlerdir. Zamanın yeterli olmamasından kaynaklı olarak öğretim zamanını etkili kullanamadıklarına vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada birleştirilmiş sınıflı okullarda istenilen faaliyetleri yapma konusunda sınırlılıkların olduğu ve bu sınırlılıkların ders süresi içerisinde bazı faaliyetlerinden vazgeçilmesine neden olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında öğretim yöntemlerini uygulama konusunda da müstakil sınıflara göre eğitimde fırsat eşitsizliklerin olduğu belirlenmiştir. Öğrenci sayısı bazı öğretim yöntemlerini uygulanması konusunda sorun oluşturduğunu veya öğretim programı için yeterli hazırbulunuşluğu olan öğrenci bulmada sıkıntı yaşanmasına neden olduğu

belirlenmiştir. Çünkü öğretmenle işlenen ders sayısı az olduğu için öğrenciler belli bir seviyenin üzerinde öğrenme yapamadığı belirlenmiştir.

Araştırmada sınıf öğretmenleri ile “Müstakil sınıfta uygulanan öğretim programı ve ders süresinin birleştirilmiş sınıflarda da uygulanmasını eğitimde fırsat eşitliği bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?” görüşme sorusu bağlamında yapılan görüşmeler neticesinde “Öğretim Programı ve Ders Süreleri” temasına ulaşılmıştır. Belirlenen temada öğretmenlerin verdikleri yanıtlar “doğru bir uygulama değil”, “öğretim programı farklı olmalı”, “ders süreleri farklı olmalı”, “öğretim günü süresi farklı olmalı” ve “ders içerikleri farklı olmalı” konularında yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenleri müstakil sınıflarla birleştirilmiş sınıflı okulların öğretim programı ve ders sürelerinin aynı olması doğru bir uygulama olmadığına vurgu yapmışlardır. Bu konuda sınıf öğretmenlerinin hem fikir olduğu belirlenmiştir. Çünkü öğretmen aynı sürede aynı ders kitabını ve aynı programı uygulama olanağı olmadığından birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenlerin benzer sorunla karşılaştığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında fırsat ve imkan eşitliğini etkileyen etmenler arasında ekonomik etkenlerin ön planda olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda Tezcan (2014), ailelerin çocuklarını ekonomik gerekçelerle okula gönderme veya devam konusunda çeşitli sorunlar çıkardığı bu durumun da eğitimde fırsat ve imkan eşitliğini engellediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde bu araştırmanın sonuçları ile paralel bir durum olduğu söylenebilir.

Birleştirilmiş sınıflı okullardaki öğrenci sayısının çeşitli fırsat ve imkan eşitliğini bozan sorunlar oluşturduğu belirlenmiştir. Bu durum alanyazındaki destekleyici bilgiler doğrultusunda nüfus faktörünün fırsat ve imkan eşitsizliğine neden olduğu şeklinde ifade edilebilir. Baloğlu (1990), nüfusun, eğitimin niteliğini olumsuz olarak etkileyen etmenler arasında ön planda olduğuna vurgu yapmıştır. Nüfus, eğitimde nitelik sorununu öğretmen azlığı ve yetersiz donanım sebebiyle olumsuz etkilemektedir (Tezcan, 2014).

Bu araştırmada birleştirilmiş sınıflı okullarda çalışan öğretmenlerin sahip olduğu sorumlulukların fazla olmasının fırsat ve imkan eşitliği temelinde sorunlara neden olduğu belirlenmiştir. Yıldız ve Köksal (2009) yaptıkları çalışmada birleştirilmiş sınıflı okullarda sınıf öğretmenlerinin sorumlulukların fazla olması nedeni ile çeşitli problemler yaşadıkları belirlenmiştir. Belirlenen bu durum bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Sonuç birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim konusunda eğitimde fırsat eşitliği bağlamında sorunların olduğu söylenebilir. Bu kapsamda şu öneriler sunulmuştur:

- Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretime yönelik özel öğretim programları hazırlanmalıdır.
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda günlük haftalık ve yıllık çalışma süreleri farklı olmalıdır. Müstakil sınıflı okullara göre sürenin fazla olması gereklidir.
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda okutulan ders kitaplarının ödevli ve öğretmenli ders işleme durumuna göre yeniden tasarlanması gereklidir.
- Bu çalışma nitel araştırma deseni ile yapılmış olup konu ile alakalı nicel çalışmalar yapılarak kapsamlı araştırma sonuçları elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Baloğlu, Z. (1990). *Türkiye’de eğitim*. İstanbul: TÜSİAD.
- Çeribaş, A. (2020). *Sosyal devlet bağlamında yüksek öğrenim kredi ve burs imkanlarının eğitimde fırsat eşitliğini sağlamadaki rolü: Bursa ili araştırması*. Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Çimen, İ. (2021). *Eğitimde fırsat eşitliği temelinde okul profillerine yönelik okul avantajları endeksi geliştirme*. Doktora tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Demir, H. (2022). *Eğitimde fırsat eşitliği konusunda yapılan çalışmaların sistematik derleme yoluyla incelenmesi: yurt içi ve yurt dışı çalışmalara ilişkin bir karşılaştırma*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Doğan, İ. (2012). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademi.
- Evcim, N., Güneş, S. ve Karaalp-Orhan, H. S. (2019). Yoksulluk, eşitsizlik ve büyüme arasındaki ilişki: Türkiye düzey-1 örneği. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(4), 145-164.
- Genç, Z. (2019). *Fırsat eşitliği bağlamında eğitimde teknoloji: Fatih Projesi örneği*. Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- İnan, M. ve Demir, M. (2018). Eğitimde fırsat eşitliği ve kamu politikaları: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 343- 345.
- Karakütük, K. (2016). *Eğitim planlaması*. Ankara: Pegem Akademi.
- Keskiner, H. (2021). *Türkiye’deki vakıf üniversitelerindeki burslu programlar ve yükseköğretimde fırsat eşitliği*. Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Kurban, S. (2018). OECD “Bir Bakışta Eğitim raporu 2017” bağlamında Türkiye’de finans ve insan kaynakları yatırımlarının değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(68), 437-452.
- Mercik, V. (2015). *Eğitimde fırsat eşitliği, toplumsal genel başarı ve adalet ilişkisi: PISA projesi kapsamında Finlandiya ve Türkiye deneyimlerinin karşılaştırması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir
- OECD. (2007). No more for failures: Ten steps to equity in education. Paris: OECD.
- OECD. (2017). Education at a glance 2017. Paris: OECD.
- Polat, S. (2014). *Türkiye’nin 2023 vizyonu ve eğitimde “orta kalite tuzağı”*. İstanbul: Turkuvaz.
- Şanver, F.Y. (2019). *John Rawls’un adil fırsat eşitliği çerçevesinde eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Tabak, H. (2017). *Türkiye’de eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin politika önerileri*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tezcan, M. (2014). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Anı. Tural, N. K. (2002). *Eğitim Finansmanı*. Ankara: Anı.
- Tosun, A. (2021). *Eğitimde fırsat eşitliği açısından illerin yaşam ve eğitim indekslerine göre kümelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Turan, Z. (2011). Dünyadaki ve Türkiye’deki Krizlerin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Ekonomik Kalkınmaya Etkisi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 56-80.

- Ural, A. (2013). Eşitlikçi temel eğitimi yeniden kurabilmek. *Cumhuriyet Bilim ve Teknik Dergisi*, 1383, 18.
- Yalçın, M.S. (2022). *Türkiye’de eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik politika ve uygulamaların değerlendirilmesi*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. ve Köksal, K. (2009). Birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 1-14.